

ЗАКОНОМІРНОСТІ ОБРОБКИ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ КОРИСТУВАЧАМИ РІЗНИХ РІВНІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОBOB'ЯЗКІВ

Ступінь задоволення інформаційних потреб користувачів і є основним критерієм оцінки ефективності використання бухгалтерської системи. Розвиток бухгалтерського обліку, як системи збереження інформації про економічні зміни на підприємстві, перебуває в постійній залежності від розвитку інформаційних потреб. Саме від рівня забезпечення бухгалтерською інформацією користувачів оцінюється рівень впровадження сучасних комп'ютеризованих бухгалтерських систем. Рівень забезпечення бухгалтерською інформацією, в свою чергу, перебуває в прямій залежності від функцій, які виконує кожен користувач бухгалтерської інформації.

Користувачів інформаційної бухгалтерської системи будь-якого підприємства, залежно від функціональних обов'язків, можна поділити на рівні.

Перший рівень користувачів – вище керівництво. До даної групи належать директори, власники, інвестори, при чому тільки ті інвестори, які приймають участь в управлінні компанією. Вищий рівень ієрархії в управлінні компанією становить основу функціональних потреб до інформаційної системи бухгалтерського обліку. Саме на цьому рівні визначаються основні вимоги до інформації, яка необхідна для стратегічного управління компанією. Результатом реалізації інформаційних потреб вищого керівництва стають вироблені стратегічні цілі компанії, які відображаються в інформаційній системі у вигляді планів, бюджетів тощо. Рівнем вищого керівництва також формуються основні цілі створення та функціонування інформаційної системи бухгалтерського обліку.

Другий за ієрархією рівень користувачів – рівень фінансової аналітики, який представлений фінансовими аналітиками та менеджерами з економічної діяльності. Користувачі даного рівня потребують інформацію високого рівня групування з метою формування та аналізу результатів економічної діяльності. Тут потрібно також зазначити той факт, що формат облікової інформації повністю відповідає бюджетам та планам вищого керівництва. Тобто облікова інформація користувачів вищого рівня аналізується, уточнюється, порівнюється та контролюється даними облікової інформації користувачів рівня фінансової аналітики.

Третій за ієрархією є бухгалтерський рівень, представлений рядовими бухгалтерами на чолі з головним бухгалтером. Основна функція роботи даного рівня полягає у забезпеченні формування бухгалтерської інформації для цілей законодавства, тому даний рівень повинен бути дещо відокремленим від загальної ієрархії. Однак у процесі еволюції бухгалтерської системи на бухгалтерів накладались функції групування та узагальнення поточної інформації для цілей фінансового аналізу. Особливою характеристикою користувачів даного рівня є те, що для виконання своїх обов'язків бухгалтерів повинні мати для цього певні спеціалізовані навички та освіту. Користувачі бухгалтерського рівня є проміжною ланкою між введенням інформації та її аналізом. Тоді як вищий рівень та рівень фінансової аналітики займаються тільки аналізом існуючих господарських операцій, при цьому не зберігаючи їх у інформаційній базі, то на бухгалтерський рівень покладені функції згрупувати існуючі господарські операції як для потреб законодавства, так і для потреб фінансової аналітики.

Нижчі рівні характеризуються збільшенням обсягів введення інформації та зменшенням рівня групування та узагальнення. Також слід зазначити, що для ефективної роботи користувачів нижчого рівня важливим є питання контролю безперервності діяльності.

Наступний вид користувачів інформаційної системи бухгалтерського обліку на різних підприємствах може бути різним залежно від виду діяльності. Якщо підприємство займається торгівлею, то наступний рівень користувачів буде представлений відділом збуту, якщо підприємство займається виробництвом певного дефіцитного товару – то даний рівень користувачів складатимуть фахівці відділу закупівель. Умовно даний рівень користувачів можна назвати рівнем оперативного управління. Основне завдання користувачів даного рівня – оперативне планування діяльності з метою максимізації оборотності використання ресурсів та контролю безперервності діяльності. Принцип роботи користувачів даного розділу – на основі певної управлінської інформації, отриманої із внутрішніх та зовнішніх джерел, скоординувати процеси господарської діяльності за умов певної обмеженості ресурсів. Інформаційні потреби таких користувачів характеризуються високою залежністю від рівня оперативності збереження інформації.

Найнижчим рівнем користувачів інформаційної системи бухгалтерського обліку можна визначити рівень оперативного відображення операцій. Користувачами даного рівня є менеджери та оператори складів, начальники цехів тощо. Фактично, ці користувачі не користуються бухгалтерською інформацією, однак при цьому виконують ключову роль будь-якої ефективної системи бухгалтерського обліку:

відображають в інформаційній системі факти здійснення господарських операцій. Основними характерними рисами потреб користувачів даного рівня можна назвати велику кількість однотипних господарських операцій за умов обмеженості часу на їх відображення в інформаційній системі. В свою чергу, велика кількість однотипних операцій та необхідність мінімізації затрат часу потребує максимальної автоматизації даного процесу.

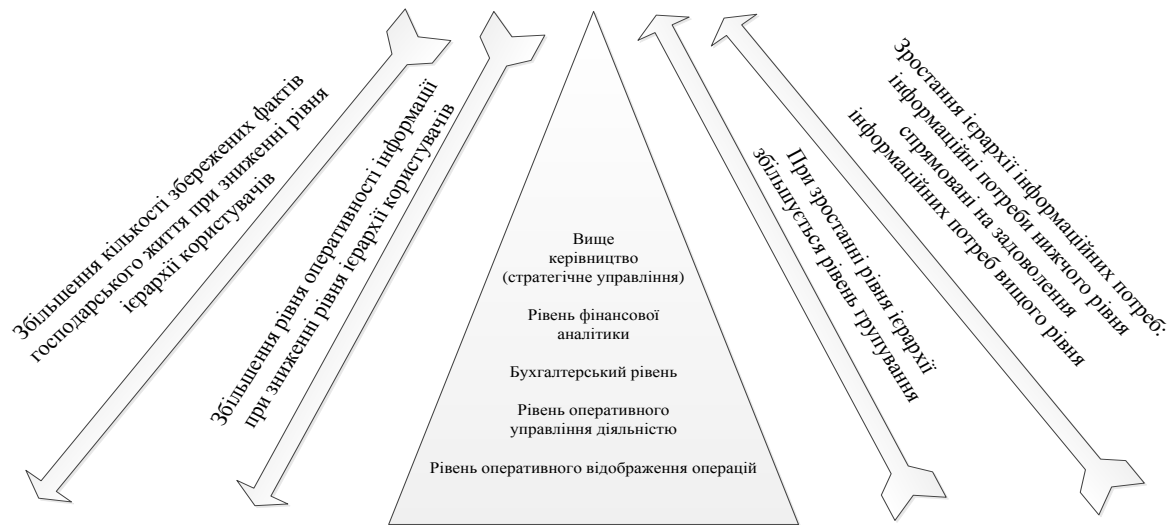

Рис. 1. Закономірні зміни інформаційних потреб різнорівневих користувачів системи бухгалтерського обліку

Перша закономірність – інформаційні потреби користувачів нижчого рівня спрямовані на задоволення інформаційних потреб користувачів вищого. Так, для прикладу, якщо користувач найвищого рівня потребує інформацію про ефективність використання запасів, то для цього йому потрібна інформація про доходи та витрати, яку готує відділ фінансової аналітики (або фахівці із відповідними обов'язками) на основі даних, які розраховує бухгалтерія (бухгалтерська служба); і так поступово інформаційна потреба користувача вищого рівня спускається до оперативного контролю відображення використання певного запасу для виготовлення певної окремої продукції, за яку відповідальний користувач найнижчого рівня.

З даної закономірності прослідковується наступна: при зростанні рівня ієрархії зростає рівень групування. Користувачі вищого рівня для прийняття рішень не можуть аналізувати кожен одиничний факт господарського життя. Для визначення стратегічних цілей підприємства інформація має бути згрупована та узагальнена. На противагу даній закономірності можна прослідкувати збільшення рівня оперативності інформації при зниженні рівня ієрархії користувачів. Для прийняття стратегічних цілей потрібна інформація за визначений тривалий період. Для прийняття оперативних рішень необхідно якнайшвидше отримати релевантну інформацію про стан економічної ситуації на даний момент.

Також прослідковується закономірність збільшення кількості збережених фактів господарського життя при зниженні рівня ієрархії користувача. Так, наприклад, найбільшу кількість операцій реєструє менеджер складу (кожне надходження та відпуск продукції), і найменшу кількість операцій відображають користувачі найвищого рівня ієрархії.

Отже, дослідження, систематизація та групування функціональних обов'язків окремих користувачів бухгалтерської інформації надасть змогу визначити, яким саме вимогам повинна відповідати система бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання, щоб бути визнаною на мікрорівні ефективною інформаційно-комунікаційною системою, здатною продукувати інформацію, що допомагає уникнути негативних проявів невизначеності сучасної економіки.